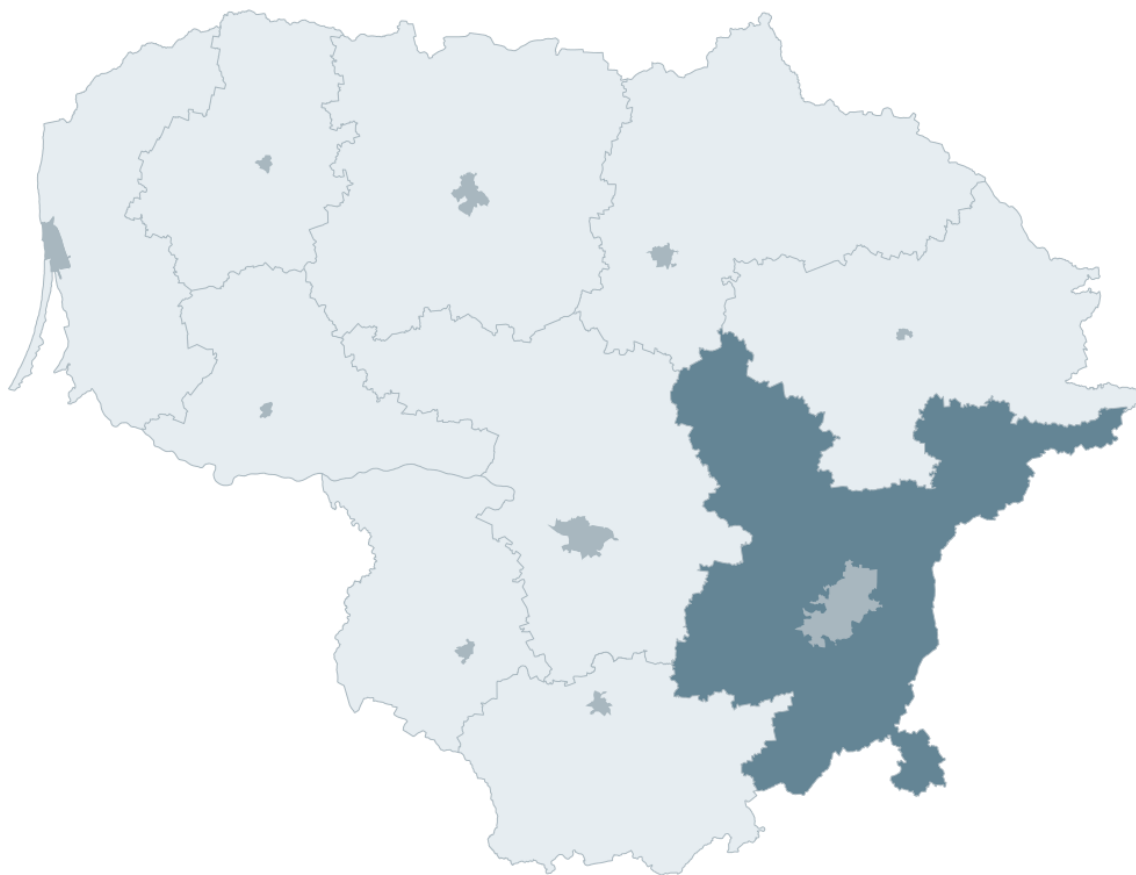


PATVIRTINTA
Vilniaus regiono plėtros tarybos
2023 m. rugsėjo 21 d. sprendimu Nr. TS-42
(Vilniaus regiono plėtros tarybos
2024 m. kovo 29 d. sprendimo Nr. TS-8
redakcija)

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

VILNIAUS REGIONO ŽEMĖLAPIS



TURINYS

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS	3
REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI.....	4
ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS	6
BENDRA REGIONO APŽVALGA	8
REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS	8
DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIĄ STATISTIKA REGIONE.....	9
SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA.....	12
APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE	14
INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE	15
I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS	17
II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS	21
INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS	25

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

I-asis etapas – laikotarpis nuo 2014 m. iki 2023 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

II-asis etapas – laikotarpis nuo 2023 m. iki 2029 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

AB – apsaugotas būstas

DI – deinstitutionalizacija

ES – Europos Sąjunga

GGN – grupinio gyvenimo namai

HID – Higienos instituto duomenys

NRD – Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

NVO – nevyriausybinės organizacijos

SADM - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SB – savivaldybės biudžetas

SD – socialinės dirbtuvės

SGN – socialinės globos namai

SPN – socialinių paslaugų namai

VB – valstybės biudžetas

VIP – Valstybės investicijų programa

REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI

Strateginis Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapis tikslas - parengti žmonių su negalia globos deinstytucionalizacijos strategiją, kurios pagrindu regionuose bus įgyvendinamas tolygus, tvarus ir žmogaus teisėmis grįstas perėjimas nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Žemėlapio pagrindas – savivaldybių identifikuoti žmonių su negalia ir jų artimųjų poreikiai. Poreikių analizei atlikti, savivaldybės, pasitelkdamos vietines psichikos ir (ar) intelekto negalios srityje dirbančias NVO bei seniūnijose dirbančius socialinius darbuotojus, identifikuoja trūkstamų paslaugų poreikius bei apimtis ir jų pagrindu planuoja bendruomeninių paslaugų plėtrą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (toliau – Konvencija) nuostatų, ypatingą dėmesį skiriant 19 straipsnio „Savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę“ įgyvendinimui.

19 straipsnis

Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta visų žmonių su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas žmonėms su negalia visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrintų, kad:

- a) žmonės su negalia turėtų galimybę lygiai su kitais asmenimis pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir tą vietą, kur jie nori gyventi ir su kuo, ir kad jie neprivalėtų gyventi konkrečioje gyvenamojoje aplinkoje;*
- b) žmonės su negalia turėtų galimybę pasinaudoti įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje teikiamomis ir kitomis pagalbinėmis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskirymui nuo bendruomenės;*
- c) žmonėms su negalia lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.*

Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencija

Konvencijos 19 straipsnio suvokimui ir efektyviam jo nuostatų įgyvendinimui, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komitetas yra parengęs bendrąją pastabą dėl 19 straipsnio, kurios tikslas – padėti Konvencijos šalims įgyvendinti 19 straipsnį ir vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją. Bendroji pastaba yra prieinama NRD tinklalapyje¹. Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą, privaloma laikytis minėtos bendrosios pastabos nuostatų. Visais atvejais turi būti laikomasi principo, kad visi žmonės su negalia turi lygias teises gyventi savarankiškai ir būti įtraukti į

¹ <http://www.ndt.lt/neigaliuju-teisiu-konvencija/>

bendruomenę, laisvai priimti sprendimus ir kontroliuoti savo gyvenimą. Šių teisių užtikrinimui būtina didinti informacinį prieinamumą ir pagal negalios ypatumus suteikti informaciją, kuri atitiktų individualius asmens poreikius (pavyzdžiui, naudojant lengvai suprantamą kalbą ar pasitelkiant pagalbos priimančią specialistą).

Lietuvoje bendruomeninių paslaugų plėtra įgyvendinama dvejomis pagrindinėmis kryptimis – kuriant su apgyvendinimu ir užimtumu susijusių paslaugų infrastruktūrą bei diegiant inovatyvias bendruomenines paslaugas, kurios yra nukreiptos į profesionalios pagalbos bendruomenėje teikimą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi nediskriminavimo ir lygių galimybių principo, t. y., kad visiems asmenims su negalia, nepriklausomai nuo negalios ypatumų, turi būti sudarytos galimybės gyventi bendruomenėje lygiai su kitais bendruomenės nariais ir naudotis visais bendruomenės ištekliais. Pabrėžiama, kad paslaugų prieinamumas turi būti užtikrinamas ir sunkią negalią, sunkų autizmo spektro ar kitą sutrikimą turintiems asmenims ir jų artimiesiems. Asmenys su negalia negali būti segreguojami pagal patiriamą socialinę riziką ar negalios ypatumus. Apgyvendinimo paslaugų plėtra negali būti įgyvendinama kitose socialinių paslaugų įstaigose, socialiniam būstui skirtose patalpose, išskyrus atvejus, kai asmenims reikalingas specialus gyvenamosios aplinkos pritaikymas. Apgyvendinimo paslaugos negali būti plėtojamos buvusiose mokyklose, darželiuose, ligoninėse ir kitose institucinio pobūdžio vietose. Paslaugos negali būti plėtojamos socialinių paslaugų įstaigų teritorijose ar šalia jų.

Paslaugos turi būti plėtojamos tose vietovėse, kuriose išplėtos sveikatos priežiūros, užimtumo, kultūros, socialinės ir kitų sektorių paslaugos, kurios yra būtinos asmens gyvenimui. Jei kažkurio sektoriaus paslaugos savivaldybėje ar konkrečioje bendruomenėje nėra išplėtos, šios paslaugos turi būti pasiekiamos viešuoju transportu.

Infrastruktūros plėtra ir kuriamos paslaugos privalo būti glaudžiai kooperuojamos su „minkštąja“ paslaugos dalimi. Asmenims, atsižvelgiant į individualius poreikius, turi būti užtikrinama asmeninė pagalba. Asmens poreikiai turi būti periodiškai vertinami ir, esant poreikiui, paslaugos turi būti keičiamos suteikiant asmeniui efektyvias ir jo poreikius atitinkančias paslaugas.

Paslaugas teikiančių specialistų kompetencijos privalo būti nuolatos keliamos ir tobulinamos. Turi būti plėtojamos individualaus darbo su klientu kompetencijos. Požiūris turi būti keičiamas nuo medicininio prie žmogaus teisėmis grįsto požiūrio. Kompetencijų kėlimu turi būti atsisakoma „institucinės kultūros“, kuri pasižymi grupine priežiūra, griežta tvarka (režimu), socialiniu nuotoliu ir skirtingo darbuotojų ir klientų statusu.

Į paslaugų planavimą ir jų teikimą privaloma įtraukti vietos nevyriausybines organizacijas, stiprinti jų potencialą, dalintis patirtimi ir visapusiškai įtraukti į planuojamus pokyčius. Būtina savalaikiai užmegzti bendradarbiavimą, atpažinti negalios bendruomenių poreikius, tartis ir planuoti būsimos infrastruktūros paslaugų turinį, t. y. kokiai tikslinei grupei (pagal negalios ypatumus) planuojamos teikti paslaugos, kokia reikalinga specialistų komanda, kokioje apimtyje teikiamos paslaugos. Planuojamos infrastruktūros apimtys, pvz. apsaugoto būsto ar grupinio gyvenimo namų vietų skaičius, turi atitikti individualius asmens poreikius ir pasirinkimo laisvę.

Savivaldybės, plėtodamos su apgyvendinimu ir užimtumu susijusias paslaugas, turi planuoti, kad jos būtų teikiamos tiek šiuo metu bendruomenėje gyvenantiems asmenims, tiek asmenims, kurie apsigyveno SGN. Esant asmens norui ir poreikiui, asmeniui turi būti suteikta teisė ir galimybė persikelti iš stacionarios globos įstaigos į bendruomenę.

ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS

Kiekviena savivaldybė, besirengdama II-ajam žmonių su negalia globos DI etapui, rengė individualius Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapius (toliau – Žemėlapiai). Žemėlapis buvo sudarytas iš 3 pagrindinių dalių:

(1) esamos situacijos savivaldybėje analizės, kuri apima socialinių paslaugų organizavimo, teikimo ir prieinamumo tyrimą; NVO sektoriaus teikiamas paslaugas; apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikį asmenims ir artimiesiems, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje (t. y. dėl įvairių priežasčių negauna ar nesinaudoja socialinėmis paslaugomis);

(2) investicijų į infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius analizės, kuri buvo sudaryta iš I-ojo etapo investicijų apžvalgos paslaugų kūrimo prasme ir poreikio naujų paslaugų plėtrai II-ajame DI etape;

(3) viešinimo strategijos, kuria siekiama prisidėti prie nacionalinės viešinimo strategijos kūrimo ir individualių savivaldybių ir vietos bendruomenių viešinimo resursų identifikavimo, siekiant efektyvesnės žmonių su negalia įtraukties į bendruomenės gyvenimą, taip pat sistemingos nuostatų kaitos jų atžvilgiu.

SAVIVALDYBĖS ŽEMĖLAPIS

1

ESAMOS SITUACIJOS SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ:

- Socialinių paslaugų prieinamumas
- NVO sektoriaus teikiamos paslaugos
- Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis savivaldybėje

2

INVESTICIJOS Į INFRASTRUKTŪRĄ IR PASLAUGŲ TEIKIMĄ:

- 2014-2020 m. „kietosios“ investicijos
- Identifikuotas „kietųjų“ investicijų poreikis
- 2014-2020 m. „minkštųjų“ investicijų pilotavimas savivaldybėje
- Identifikuotas „minkštųjų“ investicijų poreikis

3

VIEŠINIMO STRATEGIJA:

- Savivaldybės resursų identifikavimas
- Savivaldybės pasiūlymai viešinimo strategijai

1 Pav. Savivaldybės Žemėlapių dalys

Savivaldybių Žemėlapiuose išanalizuota ir pateikta informacija naudojama ir perkeliama į skirtingas priemones, priklausomai nuo finansavimo šaltinių, tačiau kompleksiniam DI planavimui, priemonės turi būti kooperuojamos ir planuojamos neatsiejamai.

- Esamos situacijos savivaldybėje analizė bei investicijos į infrastruktūrą naudojamos bendrame regiono žemėlapyje. Remiantis šiais duomenimis, savivaldybės planuoja

investicijų poreikį ir jų apimtį. Atsižvelgdamos į tai, kokių paslaugų savivaldybėse trūksta ir koks yra jų poreikis, savivaldybės paslaugas planuoja taip, kad vietos bendruomenėse būtų užtikrinama paslaugų įvairovė, priklausomai nuo individualių asmenų poreikių. Investicijos į infrastruktūrą planuojamos ir tvirtinamos regionų lygmeniu.

- „Minkštųjų“ investicijų poreikis naudojamas valstybiniu lygiu planuoti II-ojo etapo bendrąsias paslaugas visoms šalies savivaldybėms. Šioje dalyje SADM, įvertinusi visų šalies savivaldybių identifikuotų paslaugų poreikį, vertins dažniausiai pasitaikančias paslaugas, inovacijas ir trūkstamus resursus. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus bus planuojamas ir įgyvendinamas naujas projektas. Bus siekiama, kad naujos paslaugos ar sisteminiai sprendimai prisidėtų prie asmenų savarankiškumo ugdymo ir palaikymo, institucinės globos prevencijos, vietos NVO stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Informacija pateikta viešinimo temai bus naudojama viešinimo strategijos rengimui ir viešinimo priemonių planavimui. Atsižvelgiant į visuomenės nuostatų tyrimų rezultatus ir į bendruomenių pasipriešinimą žmonių su negalia kaimynystei, bus siekiama sistemingai ir nuosekliai keisti visuomenės nuostatas, apimant tiek nacionalines viešinimo priemones, tiek priemones, kurios būtų nukreiptos į pokyčius, liečiančias konkrečią bendruomenę.



2 pav. Savivaldybių Žemėlapiuose pateiktos analizės naudojimo kryptys.

BENDRA REGIONO APŽVALGA

Vilniaus regioną sudaro 8 savivaldybės: Vilniaus m., Vilniaus r., Elektrėnų, Ukmergės r., Trakų r., Švenčionių r., Šalčininkų r. ir Širvintų r.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. Vilniaus regione gyveno 828 817 nuolatiniai gyventojai, iš kurių 79 proc. gyveno mieste ir 21 proc. – kaimiškose vietovėse.

Nuolatinių gyventojų skaičius Vilniaus regione vaizduojamas 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Vilniaus regiono savivaldybių gyventojų skaičiai.

Savivaldybė	Mieste ir kaime	Mieste		Kaime	
	Skaičius	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.
Vilniaus m. sav.	569 732	569 518	99,9 proc.	214	0,1 proc.
Vilniaus raj. sav.	102 125	4 419	4 proc.	97 706	96 proc.
Trakų raj. sav.	33 403	15 946	48 proc.	17 457	52 proc.
Elektrėnų sav.	23 777	15 861	67 proc.	7 916	33 proc.
Ukmergės raj. sav.	32 825	19 740	60 proc.	13 085	40 proc.
Švenčionių raj. sav.	22 228	13 760	62 proc.	8 468	38 proc.
Šalčininkų raj. sav.	29 928	10 405	35 proc.	19 523	65 proc.
Širvintų raj. sav.	14 799	5 374	36 proc.	9 425	64 proc.

REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS

Vilniaus regione šiuo metu veikia 6 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM: Jasiuliškių, Prūdiškių, Strūnos, N. Genytės, GN „Užuovėja“ ir specialieji socialinės globos namai „Tremtinių namai“.

2 lentelė. Vilniaus regione veikiančios socialinės globos įstaigos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyventojų statistika.

Savivaldybė	SGN pavadinimas	Gyventojų sk.	Darbingo amžiaus asmenų sk.			Senyvo amžiaus asmenų sk.		
			Iš viso:	Asmenys, nustatyti nuolatinės poreikiai	kuriems specialieji slaugos	Iš viso:	Asmenys, nustatyti nuolatinės poreikiai	kuriems specialieji slaugos
Ukmergės raj.	Jasiuliškių	263	198	32	65	11		
Vilniaus raj.	Prūdiškių	207	153	65	54	13		
Švenčionių raj.	Strūnos	195	144	14	51	1		
Švenčionių raj.	N. Genytės	151	151	65	0	0		
Vilniaus m.	Tremtinių namai	0	-	-	-	-		

Vilniaus m.	GN „Užuovėja“	27	25	-	2	-
IŠ VISO:		843	671	176	172	25

Apibendrinant Vilniaus regione veikiančių socialinės globos namų situaciją (žr. lentelę Nr.2), 2021 m. pabaigoje šiose įstaigose gyveno 80 proc. darbingo amžiaus asmenų su negalia. 26 proc. šių asmenų (176) buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. 20 proc. įstaigų gyventojų buvo senyvo amžiaus asmenys, iš kurių 15 proc. (25) nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.

Vilniaus regione veikiančios socialinės globos namai, įvertinę darbingo amžiaus gyventojų individualius poreikius, nustatė, kad 407 asmenims yra reikalinga specializuota socialinė globa ir slauga, 219 – apgyvendinimas GGN, 4 – apgyvendinimas AB.

DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIŲ STATISTIKA REGIONE

Statistiškai apskaičiuojant kiekvienoje savivaldybėje gyvenančius darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turinčius asmenis, remiamasi HID duomenimis, kurie preliminariai leidžia įvertinti, kiek kiekvienoje savivaldybėje gyvena tikslinės grupės asmenų. Svarbu pažymėti, kad iš HID statistikoje pateikiamų skaičių yra atimami SGN gyvenantys asmenys, todėl tai leidžia apytiksliai įvertinti, kiek kiekvienoje savivaldybėje (bendruomenėje) gyvena tikslinės grupės asmenų. Tai, savo ruožtu, leidžia apskaičiuoti, kiek tikslinės grupės asmenų naudojasi socialinėmis paslaugomis.

Vilniaus miesto savivaldybė

Remiantis HID, Vilniaus m. savivaldybėje registruoti 3008 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 538 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Vilniaus m. savivaldybėje registruota 3546. Iš šio skaičiaus atėmus Vilniaus m. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (GN „Užuovėja“ – 25, specialieji SGN „Tremtinių namai“ – 0), gauname, kad Vilniaus m. savivaldybėje gyvena apie 3521 tikslinės grupės asmuo.

Vilniaus rajono savivaldybė

Remiantis HID, Vilniaus r. savivaldybėje registruota 460 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 111 asmenų priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Vilniaus r. savivaldybėje registruota 571. Iš šio skaičiaus atėmus Vilniaus r. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Prūdiškių SGN - 153), gauname, kad Vilniaus r. savivaldybėje gyvena apie 418 tikslinės grupės asmenų.

Elektrėnų savivaldybė

Remiantis HID, Elektrėnų savivaldybėje registruotas 139 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 42 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Elektrėnų savivaldybėje registruota 181.

Ukmergės rajono savivaldybė

Remiantis HID, Ukmergės r. savivaldybėje registruoti 336 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 159 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Ukmergės r. savivaldybėje registruota 495. Iš šio skaičiaus atėmus Ukmergės r. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Jasiuliškių SGN - 198), gauname, kad Ukmergės r. savivaldybėje gyvena apie 297 tikslinės grupės asmenys.

Švenčionių rajono savivaldybė

Remiantis HID, Švenčionių r. savivaldybėje registruoti 177 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 180 asmenų priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Švenčionių r. savivaldybėje registruota 357. Iš šio skaičiaus atėmus Švenčionių r. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Strūnos SGN – 144, N. Genytės SGN - 151), gauname, kad Švenčionių r. savivaldybėje gyvena apie 62 tikslinės grupės asmenys.

Šalčininkų rajono savivaldybė

Remiantis HID, Šalčininkų r. savivaldybėje registruoti 123 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 48 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Šalčininkų r. savivaldybėje registruota 171.

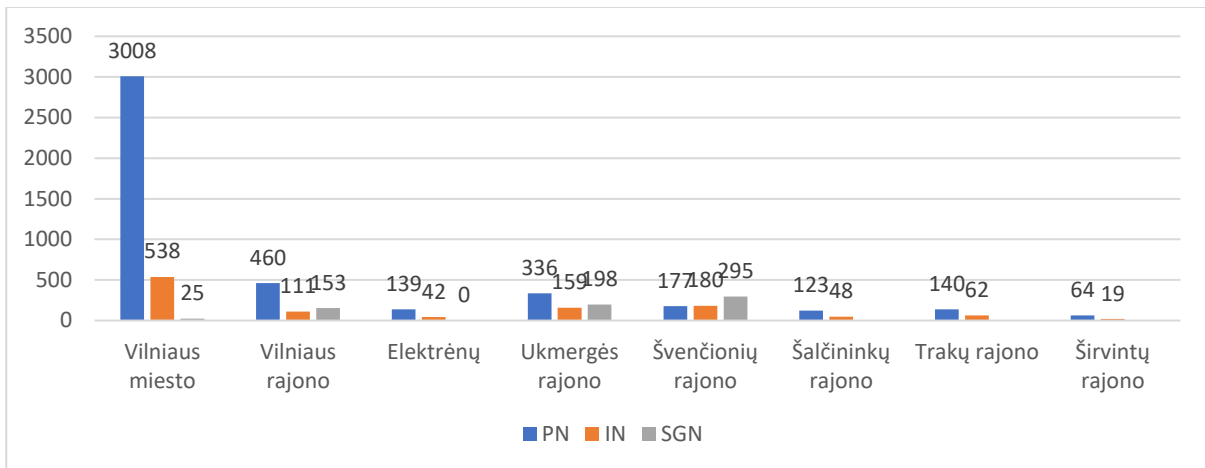
Trakų rajono savivaldybė

Remiantis HID, Trakų r. savivaldybėje registruoti 140 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 62 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Trakų r. savivaldybėje registruota 202.

Širvintų rajono savivaldybė

Remiantis HID, Širvintų r. savivaldybėje registruoti 64 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 19 asmenų priskirta diagnozė F70-F79,

dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Širvintų r. savivaldybėje registruota 83.



PN – psichikos negalia; IN – intelekto negalia; SGN – Savivaldybėje veikiančių socialinės globos įstaigų gyventojai

3 pav. Žmonių, turinčių psichikos arba intelekto negalią, pasiskirstymas savivaldybėse.

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA

Siekiant identifikuoti asmenis, turinčius psichikos ir (ar) intelekto negalią, bei jų artimuosius kaip atskirą socialinių paslaugų gavėjų grupę, savivaldybės analizavo Socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų teikimo mastus, t. y. tyrė, kiek tam tikros paslaugos gavėjų tarpe yra tikslinės grupės asmenų (žr. lentelę Nr. 3). Žemiau pateiktoje lentelėje apytiksliai vaizduojama minėta paslaugos gavėjų grupė, kuri lyginama su HID, t. y. atskleidžiama bendra paslaugų teikimo tendencija nuo savivaldybėse gyvenančių bendro asmenų su psichikos ir (ar) intelekto negalia skaičiaus.

3 lentelė. Socialinių paslaugų teikimo statistika intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims.

	Vilniaus m.		Vilniaus r.		Elektrėnų		Ukmergės r.	
SOCIALINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS								
Viso asmenų		HID 3521		HID 418		HID 181		HID 297
Paslaugos pavadinimas								
Pagalba į namus	ND		2	0,5%	4	2,2%	3	1,01%
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	86	1,6 %	10	2,4%	21	11,6%	40	13,5%
Apgyvandinimas savarankiško gyvenimo namuose	44	1,2 %	3	0,7%	10	5,5%	-	
Psichosocialinė pagalba	-		20	4,8%	-	-	-	
Laikinas atokvėpis	-		1	0,2%	0		0	
Apgyvandinimas apsaugotame būste	40	1,1%	-	-	6	3,3%	-	
Vaikų dienos socialinė priežiūra	207		-	-	8		1	
SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS								
Dienos socialinė globa	335		19		10		29	
<i>asmens namuose</i>	30	9%	2	11%	0	0%	3	10%
<i>institucijoje</i>	305	91%	17	89%	10	100%	26	90%
Trumpalaikė socialinė globa	69		4		0		1	
Ilgalaikė socialinė globa	366		56		6		55	
Laikinas atokvėpis	-		-		-		-	

ND – nėra duomenų

Tęsinys

	Švenčionių r.		Šalčininkų r.		Trakų r.		Širvintų r.	
SOCIALINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS								
Viso asmenų		HID 62		HID 161		HID 202		HID 83
Paslaugos pavadinimas								
Pagalba į namus	6	9,7%	27	16,8%	129	63,9%	0	0%
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	10	16 %	0	0%	10	5,0%	-	
Apgyvandinimas savarankiško gyvenimo namuose	15	24 %	4	2,5%	4	2,0%	-	
Psichosocialinė pagalba	0		1	0,6%	0	0%	0	0%
Laikinas atokvėpis	0		2	1,2%	1		0	
Apgyvandinimas apsaugotame būste	6	9,7%	0	0%	0	0%	-	
Vaikų dienos socialinė priežiūra	3		-	-	0		0	
SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS								
Dienos socialinė globa	1		25		86		5	

<i>asmens namuose</i>	1	100%	0	0%	43	50%	0	0%
<i>institucijoje</i>	0	0%	25	100%	43	50%	5	100%
Trumpalaikė socialinė globa	5		1		-		1	
Ilgalaikė socialinė globa	20		64		44		19	
Laikinas atokvėpis	5		-		1		-	

Socialinių paslaugų prieinamumo analizė atskleidė, kad intelekto ir (ar) psichikos negalią turintys asmenys menkai naudojami socialinėmis paslaugomis. Lyginant socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugas, tokiose savivaldybėse, kaip Vilniaus r., Ukmergės r., Šalčininkų r., Širvintų r., socialinės globos paslaugos teikiamos didesne apimtimi. Vilniaus m. savivaldybėje teikiamų paslaugų pasiskirstymą sunku įvertinti dėl ne visų duomenų, susijusių su paslaugų teikimu tikslinei grupei, prieinamumo. Vertinant socialinės priežiūros paslaugų įvairovę, daugiausia regiono savivaldybėse organizuojama ir teikiama pagalba į namus bei socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir (ar) atkūrimo paslaugų. Lyginant kiekvienoje savivaldybėje teikiamų paslaugų kiekį (ne unikalių gavėjų sk.), socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugos pasiskirstyto tokiu santykiu (vaikų dienos socialinė priežiūra netraukiama dėl amžiaus grupės) (žr. lentelę Nr. 4).

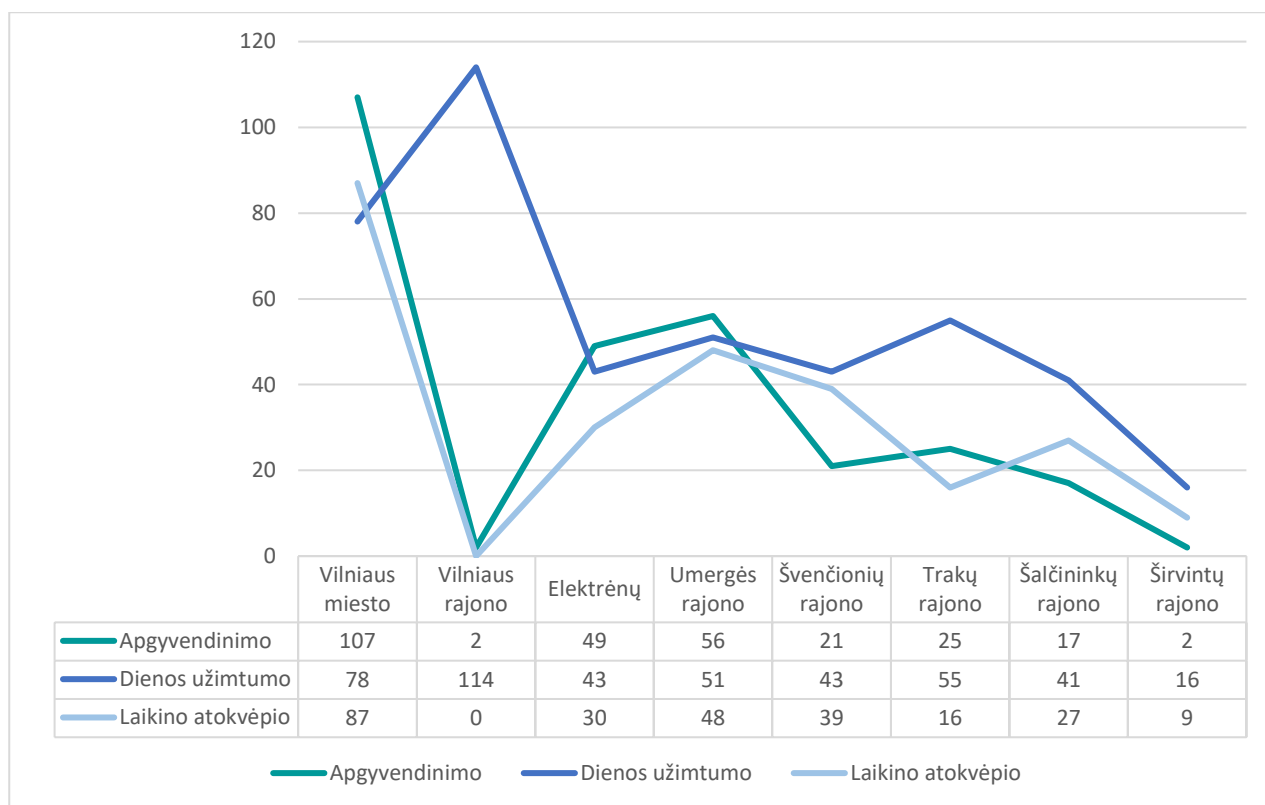
4 lentelė. Socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų santykis.

Savivaldybė	Socialinės priežiūros paslaugos (gavėjų sk.)	Socialinės globos paslaugos (gavėjų sk.)
Vilniaus m.	170	770
Vilniaus r.	36	79
Elektrėnų	41	16
Ukmergės r.	43	85
Švenčionių r.	37	26
Šalčininkų r.	34	90
Trakų r.	144	130
Širvintų r.	0	25

APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Vilniaus regiono savivaldybės, rengdamos individualius savivaldybių Žemėlapius, siekė identifikuoti jų savivaldybėse gyvenančių asmenų, kurie šiuo metu nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, poreikius. Poreikiai buvo identifikuoti trimis pagrindiniais pūviais – apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų. Kiekviena individuali savivaldybė pasirinko skirtingas strategijas dėl šios informacijos surinkimo. Dažniausiai savivaldybėse, per seniūnijų socialinius darbuotojus, buvo atliktos gyventojų apklausos.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuos duomenis reikia vertinti kaip bendrąją statistiką, todėl, kad rezultatai atskleidžia tik paslaugų teikimo, nukreipto į apgyvendinimą, užimtumą ir artimųjų poilsį, kryptis. Individualių poreikių užtikrinimui būtinas kiekvieno individualaus asmens (šeimoms) paslaugų poreikio vertinimas ir individualaus pagalbos plano sudarymas.



4 Pav. Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis bendruomenėje gyvenantiems asmenims (artimiesiems)

Apibendrinus savivaldybių analizę, Vilniaus regiono bendruomenėse šiuo metu identifikuoti mažiausiai 720 atvejų, kuomet nustatyta, kad asmeniui, nedalyvaujančiam socialinių paslaugų sistemoje, reikalingos socialinės paslaugos. Mažiausiai 256 šeimoms yra reikalingos laikino atokvėpio paslaugos. Neišsprendus šių problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje šiai daliai asmenų atsirastų ilgalaikės globos poreikis, todėl Vilniaus regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas, tačiau ir skatinti paslaugų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų artimųjų savarankiškas gyvenimas ir didinama įtrauktis į bendruomenę.

INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Inovatyvios paslaugos šio Žemėlapiu rėmuose suvokiamos kaip paslaugos, kurios nėra reglamentuotos ir kurioms reikia „minkštųjų“ investicijų, daugiausia investicijų į žmogiškuosius resursus.

Pirminiame kiekvienos savivaldybės žemėlapiu rengimo procese savivaldybių buvo prašoma identifikuoti inovatyvių „minkštųjų“ paslaugų poreikį, kuris plačiau aprašomas kiekvienos savivaldybės žemėlapyje. Į šią dalį neįtraukti savivaldybių siūlymai, kurie susiję su infrastruktūros pritaikymu ar specialios įrangos įsigijimu (pvz. sensorinių erdvių įrengimas).

Dažniausiai Vilniaus regiono savivaldybės įvardijo pagalbas, teikiamas taikant atvejo vadybą asmenims, globojantiems suaugusį asmenį su negalia, poreikį. Šios paslaugos poreikis identifikuotas keturiose savivaldybėse (regioninė paslauga). Paslaugos sudėtis: informavimas, konsultavimas, atstovavimas, tarpininkavimas, pavežėjimo paslauga, savitarpio pagalbos grupės, psichosocialinės, sociokultūrinės paslaugos ir kt. Savivaldybių koordinatoriai bendradarbiautų tarpusavyje keisdami informaciją, gerą patirtimi ir kt.

Taip pat pavienės Vilniaus regiono savivaldybės išreiškė poreikį teikti ankstyvosios reabilitacijos, darbinių įgūdžių ugdymo, psichosocialinės reabilitacijos, terapinio ūkio, savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo asmenims su negalia, turintiems vaikų, paslaugas. Įvardintas reikalingumas ir dėl konsultacinės metodinės pagalbos specialistams teikimo.

Žemiau lentelėje (Nr. 5) pateikiami apibendrinti savivaldybių siūlymai.

5 lentelė. Inovatyvių paslaugų poreikiai.

Paslaugos poreikis savivaldybėse	Vilniaus m.	Vilniaus r.	Elektrėnų	Ukmergės r.	Švenčionių r.	Šalčininkų r.	Trakų r.	Širvintų r.
Ankstyvoji reabilitacija	+							
Specializuota pagalba tėvams, auginantiems vaiką su negalia	+							
Konsultacinė metodinė pagalba specialistams	+							
Psichosocialinė reabilitacija		+						
Pagalba asmenims, globojantiems asmenį su negalia (regioninė paslauga). Atvejo vadyba			+			+	+	+
Darbinių įgūdžių lavinimas: socialinės dirbtuvės, alternatyvios (pritaikytos) darbo vietos įmonėse, savanoriškas darbas, darbas dienos socialinės globos centre, savanorystė „sriubos valgykloje“			+	+				
Terapinis ūkis					+			
Savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymas turintiems vaikų asmenims su proto ir (ar) psichikos negalia								+

Socialinių paslaugų teikimo statistika atskleidžia, kad asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią, mažai naudojami bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, t. y. Žemėlapio tikslinė grupė sudaro mažą paslaugos gavėjų dalį. Tuo tarpu beveik visos savivaldybės identifikuoja šią tikslinę grupę per apgyvendinimo ir užimtumo bei laikino atokvėpio paslaugų poreikį. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma šių asmenų gyvena namuose su savo artimaisiais ir nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje – nėra ugdomi šių asmenų savarankiško gyvenimo įgūdžiai, dėl ko asmenys mažai įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kitas gyvenimui svarbias sritis – užimtumą, sveikatos sritį, kultūrinį gyvenimą ir kt. Tuo tarpu artimieji, nuolatos prižiūrėdami negalią turinčius asmenis, negali ar pilnai negali dalyvauti darbo rinkoje, susiduria su kitais psichologiniais, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo iššūkiais. Šių asmenų įtraukimui į savarankišką ir bendruomenės gyvenimą yra būtina užtikrinti informacinį prieinamumą, t. y. suteikti visą reikiamą informaciją apie socialines ir kitas paslaugas, palydėti asmenį (šeimą) socialinių paslaugų ir kituose sektorių teikiamų paslaugų sistemoje. Individualių asmens poreikių užtikrinimui būtina diegti atvejo vadybos mechanizmą, suteikiant pagalbą, palydėjimą ir atstovavimą, užtikrinant asmens norus ir poreikius tarpinstitucinėje erdvėje.

Siekiant užtikrinti paslaugų plėtros procesą, būtina stiprinti su tiksline grupe dirbančias nevyriausybinės organizacijas, socialinių paslaugų įstaigas, pritraukti, apmokyti ir įgalinti veikti naujus socialinių paslaugų teikėjus. Būtina diegti žmogaus teisėmis grįstą požiūrį, juo paremtus darbo metodus.

I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

I-asis žmonių su negalia globos DI etapas apima 2014-2023 m. laikotarpio investicijas į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą („kietosios“ ir „minkštosios“ investicijos). „Minkštosios“ investicijos apima du projektus:

1) Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje Nr. 08.4.1-ESFA-V-405-01-0001 (toliau – Sąlygų sukūrimas).

2) Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra Nr. 08.4.1.-ESFA-V-405-03-0001.

Įgyvendinant Sąlygų sukūrimo projektą, buvo suplanuota ir įgyvendinta seka veiksmų, reikalingų pasirengti žmonių su negalia globos DI įgyvendinimui: vertinami pertvarkomų socialinės globos įstaigų individualūs gyventojų poreikiai ir parengti paslaugų teikimo planai; nustatyta įstaigų darbuotojų motyvacija ir kelta jų kvalifikacija bei kompetencijos dirbant su naujais socialinio darbo metodais; sukurti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo aprašai; įgyvendintos priemonės visuomenės nuostatų kaitai ir žmonių su negalia globos DI viešinimui. Šio projekto rėmuose pilotuotos naujos alternatyvios institucinei globai paslaugos suaugusiems asmenims su negalia: apgyvendinimas AB, laikino atokvėpio paslaugos teikimas, įdarbinimas su pagalba.

Vilniaus regione asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, buvo teikiamos ir išbandomos AB, laikino atokvėpio bei įdarbinimo su pagalba paslaugos.

Vilniaus m. savivaldybėje buvo 8 AB paslaugų gavėjai bei 11 paslaugų gavėjų, gavusių įdarbinimo su pagalba paslaugą. Laikino atokvėpio paslauga teikta įstaigoje Vilniaus m. ir r., Šalčininkų r. bei Trakų r. gyventojams. Iš viso laikino atokvėpio paslaugą gavo 32 asmenys (šeimos).

Įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ Vilniaus regione teikiamos ir išbandomos AB, įdarbinimo su pagalba, pagalbos priimant sprendimus bei socialinių dirbtuvių paslaugos. Nuo projekto pradžios iki 2022 m. birželio 1 d. Vilniaus regione įdarbinimo su pagalba paslaugas gavo 69 asmenys (visi – Vilniaus m. savivaldybėje), įdarbintų asmenų skaičius nuo projekto pradžios regione buvo 17 asmenų. Pagalbos priimant sprendimus paslaugos regione buvo teikiamos 84 asmenims (67 – Vilniaus m. savivaldybėje; 17 – Ukmergės r. savivaldybėje). Šiuo metu PPS paslauga teikiama 60 asmenų. SD paslaugoje nuo projekto įgyvendinimo pradžios dalyvavo 161 asmuo (109 asmenims paslaugos suteiktos Vilniaus m., po 11 asmenų paslaugą gavo Vilniaus r. ir Trakų r. bei 15 asmenų Elektrėnų savivaldybėse įsikūrusiose socialinėse dirbtuvėse). Į Vilniaus m. savivaldybėje SD paslaugą gaunančių asmenų skaičių įtraukti ir 13 dalyvių, atvykstančių iš N. Genytės socialinės globos namų. AB paslaugos regione nuo projekto įgyvendinimo pradžios buvo suteiktos 71 asmeniui. Šiuo metu AB paslauga teikiama 46 asmenims, iš jų 34 asmenims Vilniaus m. savivaldybėje (20 būstų), 6 asmenims Švenčionių r. savivaldybėje (3 būstai) ir 6 asmenims Elektrėnų savivaldybėje (6 būstai).

Toliau plačiau pateikiama AB situacija, kaip viena iš prioritetinių su apgyvendinimu susijusių paslaugų.

Apsaugoto būsto plėtra. Vilniaus regione buvo plėtojamos apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugos. Projekto metu buvo išnuomoti 29 būstai, kuriuose šiuo metu gyvena 46 asmenys.

6 lentelė. AB paslaugos organizavimo apimtys Vilniaus regione.

Būstai	Paslaugos teikėjas	Gyventojų sk.	Finansuojami VB (iš SGN iki 2007)	Finansuojami SB (iš SGN po 2007)	Į AB atvyko iš bendruomenės
Vilniaus m. savivaldybėje					
Nr. 1	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2-Vilniaus m.)
Nr. 2	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (1-Vilniaus m, 1 – Utenos r.)
Nr. 3	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	3	-	-	3 (3-Vilniaus m.)
Nr. 4	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2-Vilniaus m.)
Nr. 5	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2 – Vilniaus m.)
Nr.6	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus r.)
Nr. 7	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2 – Vilniaus m.)
Nr.8	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus m.)
Nr. 9	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2 – Vilniaus m.)
Nr. 10	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2 – Vilniaus m.)
Nr. 11	Lietuvos sutrikusios	3	-	-	3 (2 – Vilniaus m., 1 – Ignalinos r.)

	psichikos žmonių globos bendrija				
Nr. 12	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus m.)
Nr. 13	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus r.)
Nr. 14	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus m.)
Nr. 15	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Vilniaus r.)
Nr.16	Lietuvos psichikos negalios žmonių bendrija "Giedra"	2	-	-	2 (1 – Vilniaus m., 1 – Vilniaus r.)
Nr.17	Lietuvos psichikos negalios žmonių bendrija "Giedra"	1	-	-	1 (1 – Vilniaus m.)
Nr.18	Lietuvos psichikos negalios žmonių bendrija "Giedra"	1	-	-	1 (1 – Vilniaus m.)
Nr.19	Bendrija "Vilniaus Viltis"	2	-	-	2 (2-Vilniaus m.)
Nr.20	Bendrija "Vilniaus Viltis"	2			2 (2-Vilniaus m.)
Švenčionių r. savivaldybėje					
Nr. 21	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	2	-	-	2 (2-Švenčionių r.)
Nr. 22	Lietuvos psichikos negalios žmonių bendrija "Giedra"	2	-	-	2 (2-Vilniaus m.)
Nr. 23	Lietuvos psichikos negalios žmonių bendrija "Giedra"	2	2 (2 – Švenčionių r.)	-	-
Elektrėnų savivaldybėje					
Nr.24	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)
Nr.25	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)

Nr.26	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)
Nr.27	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)
Nr.28	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)
Nr.29	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija	1	-	-	1 (1 – Elektrėnai)
	Iš viso:	46	2	-	44

Daugiausia apsaugotų būstų (20) įsteigta Vilniaus mieste. Visi būstai yra nuomojami įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“. Įgyvendinant I-ąjį DI etapą, Vilniaus m. savivaldybė yra numačiusi įsteigti 2 apsaugotus būstus, kuriame apsigyvens 8 asmenys. Kitos Vilniaus regiono savivaldybės apsaugoto būsto plėtos pirmajame DI etape neįgyvendino. Savivaldybėms atlikus su apgyvendinimu susijusių paslaugų poreikio vertinimą, taip pat įvertinus minėto projekto poreikius, galima daryti išvadą, kad apsaugoto būsto plėtos poreikis yra labai didelis.

II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

Apsaugoto būsto plėtra

Vilniaus m. savivaldybė I-ajame pertvarkos etape įsigijo 14 apsaugotų būstų. II-ajame etape savivaldybė išreiškė planuoja įsigyti 2 apsaugotus būstus, kuriuose paslaugas galės gauti 4 asmenys. Planuojama, kad sėkmingai įgyvendinus abu pertvarkos etapus, Vilniaus m. savivaldybėje iš ES infrastruktūrinių lėšų bus įrengta 16 apsaugotų būstų, sukuriant 36 vietas paslaugoms teikti.

Vilniaus r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 12 apsaugotų būstų. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė, todėl II-ajame DI etape Vilniaus r. savivaldybėje bus įsteigta 12 apsaugotų būstų ir sukurtos 24 vietos paslaugų teikimui.

Elektrėnų savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą, įsigyjant 13 apsaugotų būstų. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė, tačiau savivaldybė, peržiūrėjusi paslaugos poreikį bei atsižvelgdama į finansavimo galimybes ir ekonominę situaciją Lietuvoje, patikslino apsaugoto būsto vienetų skaičių, todėl II-ajame DI etape Elektrėnų savivaldybėje bus įsteigti 7 apsaugoti būstai ir sukurta 11 vietų paslaugų teikimui (įvertinus tai, kad nupirkti butai gali būti ir vieno kambario).

Ukmergės r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 5 apsaugotus būstus. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė, todėl II-ajame DI etape Ukmergės r. savivaldybėje bus įsteigti 5 apsaugoti būstai ir sukurta 10 vietų paslaugų teikimui.

Švenčionių r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 2 apsaugotus būstus. SADM, atsižvelgdama į tai, kad rajone yra net dvi socialinės globos įstaigos, pasiūlė išplėsti paslaugą ir įsigyti dar 7 būstus (14 vietų). Švenčionių r. savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą ir peržvelgusi paslaugos poreikį, priėmė sprendimą įkurti 9 apsaugotus būstus ir sukurti 18 apgyvendinimo ir paslaugos teikimo vietų.

Trakų r. savivaldybė Žemėlapyje nurodė, kad apsaugoto būsto plėtrą užtikrins įsigydama 1 butą (4 vietos). SADM pasiūlyta išplėsti paslaugą ir įsigyti dar 3 būstus (4 vietos). Trakų r. savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą ir peržvelgusi paslaugos poreikį, priėmė sprendimą papildomai įsigyti 3 apsaugotus būstus, todėl II-ajame DI etape iš viso Trakų r. savivaldybės bendruomenėje bus įsteigti 4 apsaugoti būstai ir sukurtos 8 vietos paslaugoms gauti (1 AB bus įsigytas iš regioninių ES lėšų, kiti 3 – iš savivaldybės biudžeto lėšų).

Širvintų r. savivaldybė Žemėlapyje nurodė, kad apsaugoto būsto plėtrą užtikrins įsigydama 1 butą (4 vietos). SADM pasiūlyta išplėsti apsaugoto būsto vienetų skaičių ir įsigyti dar 1 būstą. Širvintų r. savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą papildomai įsigyti 1 apsaugotą būstą, todėl II-ajame DI etape iš viso Širvintų r. savivaldybės bendruomenėje bus įsteigti 2 apsaugoti būstai ir sukurtos 4 vietos paslaugoms gauti.

Šalčininkų r. savivaldybė Žemėlapyje nurodė, kad apsaugoto būsto plėtrą užtikrins įsigydama 2 butus (8 vietos). SADM pasiūlyta išplėsti paslaugą ir įsigyti dar 3 būstus. Šalčininkų r. savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą ir peržvelgusi paslaugos poreikį, priėmė sprendimą papildomai įsigyti 1 apsaugotą būstą, todėl II-ajame DI etape iš viso Šalčininkų r. savivaldybės bendruomenėje bus įsteigti 3 apsaugoti būstai ir sukurtos 6 vietos paslaugoms gauti.

7 lentelė. Savivaldybių ir SADM siūlymai dėl AB plėtos.

Nr.	Savivaldybė, įstaiga	I etapas	II etapas (poreikis Žemėlapyje)	SADM siūlymas	Rezultatai, jei SADM siūlymams būtų pritarta		Savivaldybių galutiniai sprendimai	
					AB skaičius	Vietų skaičius	AB skaičius	Vietų skaičius
1.	Vilniaus m.	15	5	+20*	27	58	2 (+ 15 AB iš pirmojo etapo)	8
2.	Vilniaus r.	0	12	-	12	24	12	24
3.	Elektrėnai	0	13	-	13	26	7	11
4.	Ukmergės r.	0	5	-	5	10	5	10
5.	Švenčionių r.	0	2	+7	9	18	9	18
6.	Trakų r.	0	1	+3	4	8	4	8
7.	Širvintų r.	0	1	+1	2	4	2	4
8.	Šalčininkų r.	0	2	+3	5	10	3	6
Iš viso:		15	41	+34	77	158	44	89

Savivaldybių poreikių analizė ir sprendimai

* SADM siūlymas buvo didesnis, nes I-ajame pertvarkos etape Vilniaus m. savivaldybė nebuvo numaciusi intensyvesnės apsaugoto būsto paslaugos plėtos.

Grupinio gyvenimo namų plėtra

2023 m. viduryje, 43 vilniečiai socialinės globos paslaugas gavo 5 GGN (45 vietų). Iš I-ojo etapo lėšų Vilniaus m. savivaldybė planuoja įsteigti 2 (10 vietų) GGN. Pasibaigus I-ajam pertvarkos etapui, Vilniaus mieste paslaugas GGN galės gauti 65 asmenys. II-ajame etape savivaldybė planuoja įsteigti 3 GGN po 10 vietų ir 3 GGN po 4-5 vietas. Planuojama, kad iki 2030 m. Vilniuje būtų mažiausiai 87 vietos GGN. Vilniaus miesto savivaldybėje II-ajame etape taip pat planavo įsteigti 1 (10 vietų) savarankiško gyvenimo namus, tačiau dėl lėšų trūkumo atsisakė jų plėtos.

Vilniaus r. savivaldybė I-ame DI etape steigia 2 GGN. Savivaldybė pirminiame Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti papildomus 3 savarankiško gyvenimo namus. SADM, atsižvelgdama į savarankiško gyvenimo namų paslaugų teikimo nepalankią praktiką ir tokios paslaugos pritaikymo tikslinei grupei problematiką, siūlo 3 papildomus savarankiško gyvenimo namus keisti į 3 GGN. Vilniaus r. rajono savivaldybė galutiniu sprendimu II-ajame etape planuoja steigti 3 GGN. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, Vilniaus r. savivaldybėje iš viso veiks 5 GGN.

Elektrėnų savivaldybė kaip pareiškėjas I-ajame etape planavo įsteigti 1 GGN, tačiau nepavykus pasiekti šio rodiklio, 1 GGN (10 vietų) plėtra planuojama II-ajame DI etape.

Ukmergės r. savivaldybėje 2022 m. veikė vieni GGN, įsteigti Jasiuliškių SGN. Dar vieni GGN numatomi įsteigti I-ajame etape. Ukmergės r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti papildomus 1 GGN ir 1 savarankiško gyvenimo namus. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, Ukmergės r. savivaldybėje iš viso veiks 3 GGN ir 1 savarankiško gyvenimo namai.

Švenčionių r. savivaldybėje 2022 m. veikia vieni GGN, įsteigti N. Genytės SGN. Dar vieni GGN numatomi įsteigti I-ajame etape (taip pat N. Genytės SGN). II-ajame etape Švenčionių r.

savivaldybė planuoja steigti papildomus 2 GGN. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, Švenčionių r. savivaldybėje iš viso veiks 4 GGN.

Trakų r. savivaldybė I-ame DI etape steigia 1 GGN. Pirminiame Žemėlapyje identifikuotas poreikis papildomų 1 GGN steigimui. SADM papildomų siūlymų dėl GGN plėtros savivaldybei neteikė. Galutiniu sprendimu Trakų r. savivaldybė planuoja steigti 1 GGN. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, savivaldybėje iš viso veiks 2 GGN.

Širvintų r. savivaldybė I-ame DI etape steigia 1 GGN. Pirminiame Žemėlapyje identifikuotas poreikis papildomų 1 GGN steigimui. SADM pateikė siūlymą papildomų 1 GGN nesteigti. Širvintų r. savivaldybė, įvertinusi šios paslaugos poreikį ir tikslingumą, užtikrinant galimybę asmenims su intelekto ir/ar psichikos negalia gyventi ir gauti individualizuotas paslaugas bendruomenėje, su pateiktu pasiūlymu atsisakyti 1 GGN nesutinka ir planuoja jų steigimą. Pasiekus I-ojo ir II-ojo DI etapo rodiklius, savivaldybėje iš viso veiks 2 GGN.

Šalčininkų r. savivaldybė I-ame DI etape GGN steigimo nevykdo. Pirminiame Žemėlapyje identifikuotas poreikis 1 GGN steigimui. SADM papildomų siūlymų dėl GGN plėtros savivaldybei neteikė. Galutiniu sprendimu Šalčininkų r. savivaldybė planuoja steigti 1 GGN.

Specializuoti socialinės globos ir slaugos namai

Planuojama, kad ilgainiui specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos suaugusiems asmenims, turintiems psichikos ir intelekto negalią, bus teikiamos N. Genytės, Strūnos, Jasiuliškių bei Prūdiškių SGN. Paslaugos bus teikiamos 160-iai asmenų (po 40 asmenų kiekvienuose specializuotuose socialinės globos ir slaugos namuose). II-ajame etape Vilniaus regione nenumatomos investicijos į tokio tipo paslaugos infrastruktūrą.

Su užimtumu susijusios paslaugos

Vilniaus m. savivaldybėje iš I-ojo etapo lėšų steigiamas 1 DUC, kuriame paslaugas gaus 20 asmenų ir 1 SD, kurias lankyti galės 24 asmenys. Savivaldybė Žemėlapyje identifikavo poreikį vykdyti vieno dienos užimtumo centro plėtrą, kuriame dienos socialinės globos paslaugas gautų 20 asmenų, tačiau vėliau, dėl lėšų trūkumo atsisakė DUC plėtros. Savivaldyje, naudojant ESF+ lėšų investicijas, plėtojamos socialinių dirbtuvių veiklos. Vilniaus miesto savivaldybė dalyvauja projekte „Perėjimas nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų Sostinės regione, Vidurio ir vakarų Lietuvos regione“ ir dalį lėšų skiria 6 socialinių dirbtuvių veiklai užtikrinti.

Vilniaus r. savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugas gaus 32 asmenys. Žemėlapyje identifikuotas poreikis 1 DUC steigimui (25 vietos). Įgyvendinus abu DI etapus, Vilniaus r. savivaldybėje bus sukurtos 57 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Elektrėnų savivaldybėje iš I-ojo etapo lėšų steigiamos 1 SD (10 vietų). II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį steigti vieną darbinio užimtumo centrą, kuriame paslaugos bus teikiamos 10-iai asmenų. Įgyvendinus abu DI etapus, Elektrėnų savivaldybėje bus sukurta 20 vietų užimtumo paslaugoms organizuoti.

Ukmergės r. savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugos bus teikiamos 12 asmenų. II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį 1 dienos užimtumo centro/socialinių dirbtuvių steigimui (20-25 vietos). Įgyvendinus abu DI etapus, Ukmergės r. savivaldybėje bus sukurtos 32-37 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Švenčionių r. savivaldybė I-ajame DI etape SD nesteigia. II-ajame etape išreikštas poreikis 1 dienos užimtumo centro pritaikymui SD veiklai (10 vietų).

Trakų r. savivaldybė I-ajame DI etape SD nesteigia. Papildomo poreikio SD steigimui II-ame etape savivaldybė neišreiškė.

Širvintų r. savivaldybė I-ajame DI etape SD nesteigia. II-ajame etape patikslintas poreikis 1 dienos užimtumo centro įkūrimui (20 vietų).

Šalčininkų r. savivaldybė I-ajame DI etape SD nesteigia. II-ajame etape išreikštas poreikis 1 SD steigimui (10 vietų).

INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS

Žemiau pateiktoje lentelėje (Nr. 8) pateikiamas investicijų į infrastruktūrą apibendrinimas, pagal kiekvieną savivaldybę nurodant paslaugos tipą, objektų skaičių bei sukuriamų vietų skaičių.

8 lentelė. Savivaldybių sprendimai dėl investicijų į infrastruktūrą.

	Savivaldybė Paslauga	Vilniaus m.		Vilniaus r.		Elektrėnų		Ukmergės r.		Švenčionių r.		Trakų r.		Širvintų r.		Šalčininkų r.		Iš VISO:	
		Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.
1.	Apsaugotas būstas	2	4	12	24	7	11	5	10	9	18	1	2	2	4	3	6	41	79
2.	Grupinio gyvenimo namai	6	42-45	3	30	1	10	1	10	2	20	1	8	1	10	1	10	16	140-143
3.	Savarankiško gyvenimo namai							1	10									1	10
4.	Socialinės dirbtuvės									1	10					1	10	2	20
5.	Dienos užimtumo centras			1	25	1	10	1	20-25					1	20			4	75-80

Naudojant regionines ES lėšas, Vilniaus regione bus sukurtos 229-232 su apgyvendinimu susijusios vietos (79 vietos – apsaugotuose būstuose, 140-143 – grupinio gyvenimo namuose, 10 – savarankiško gyvenimo namuose) ir 95-100 vietų užimtumo paslaugoms organizuoti.

Specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos bus teikiamos N. Genytės, Strūnos, Jasiuliškių ir Prūdiškių SGN, kur paslaugos iš viso bus teikiamos 160 asmenų su negalia.

*REGIONINĮ ŽEMĖLAPIJ PARENGĖ IR APIBENDRINO SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJA, ATSIŽVELGDAMA Į INDIVIDUALIUOSE SAVIVALDYBIŲ ŽEMĖLAPIUOSE
ATLIKTĄ ANALIZĘ, PATEIKTĄ INFORMACIJĄ, IDENTIFIKUOTUS POREIKIUS BEI
SAVIVALDYBIŲ SPRENDIMUS.*